

**Update Financieringsmonitor MKB
September 2009**

Lia Smit
Joris Meijaard
Johan Snoei
Pim van der Valk

Zoetermeer, 10 september 2009

Financieringssituatie MKB blijft zorgelijk

De vierde meting van de MKB-Financieringsmonitor laat een lichte verbetering zien ten opzichte van juni 2009. Van de bedrijven die sinds 1 januari 2009 financiering zochten had 59% succes (hiervan hebben 12% minder dan het gewenste bedrag aan financiering gekregen). Dat is nog steeds aanzienlijk lager dan over 2008 toen meer dan 80% succesvol was in het verkrijgen van gewenste financiering.

Opvallend is dat het aandeel lopende aanvragen met 16% relatief groot is. Vooral in de bouw en de zakelijke dienstverlening zijn er opvallend veel openstaande aanvragen. Ook is het aantal ondernemers toegenomen dat minder kreeg dan gevraagd.

Over de hele linie zijn er minder bedrijven die helemaal nul op het rekest hebben gekregen. Kleine bedrijven zijn succesvoller geworden in het verkrijgen van financiering, middelgrote bedrijven wat minder succesvol.

Opvallend is dat de MKB-ondernemers steeds vaker verwachten behoefte te zullen hebben aan relatief geringe bedragen. Bijna de helft heeft behoefte aan een bedrag kleiner dan 35.000. Ruim driekwart heeft behoefte aan een bedrag kleiner dan 100.000. De behoefte aan grotere bedragen is relatief stabiel op 5% van de MKB-ondernemers.

Sinds het uitbrengen van de eerste Financieringsmonitor in december 2008 is dit de vierde rapportage waarin een beeld wordt gegeven van de financieringssituatie van het MKB. De vierde meting is weer uitgevoerd in het MKB-panel, een panel van 2000 MKB-bedrijven.

1.1 Financieringsvraag algemeen retrospectief

De gerealiseerde financieringsvraag is vrij stabiel op 16 à 17%.

Tabel 1 Financieringsvraag
(in % van alle responderende bedrijven)

	<i>december</i> 2008	<i>juni 2009</i>	<i>augustus</i> 2009
Geen behoefte	81	82	84
Wel behoefte	19	17	16
Weet niet / wil niet zeggen	0	1	0

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.2 Financieringsvraag naar sectoren

Uitgesplitst naar sectoren is de vraag naar financiering vrij stabiel. De financieringsvraag in de industrie en de transport is afgenomen. In de persoonlijke en zakelijke dienstverlening zijn er lichte stijgingen te constateren. Het niveau in de bouw blijft opvallend laag.

Tabel 2 Financieringsvraag in MKB-sectoren, laatste plusminus halfjaar:
percentage van bedrijven die financiering hebben gevraagd

<i>Sector</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>	<i>augustus 2009</i>
Industrie	20	24	19
Bouw	24	13	11
Handel	21	16	16
Horeca	19	18	18
Transport	26	23	19
Zakelijke diensten	13	18	18
Financiële diensten	20	21	23
Persoonlijke diensten	13	11	14

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.3 Mate van succes verkrijgen van financiering

Tabel 3 laat zien dat er nog steeds dubbel zo veel bedrijven nul op het rekest hebben gekregen dan in het tweede halfjaar van 2008. Meer bedrijven hebben minder gekregen dan waar ze om vroegen en opvallend veel aanvragen lopen nog. Al met al een lichte verbetering van het beeld van juni 2009, maar zeker nog een zorgelijk beeld.

Tabel 3 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd

<i>Mate van succes</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>	<i>augustus 2009</i>
Financiering gewenste bedrag verkregen	72	50	47
Financiering verkregen maar minder dan het gewenste bedrag	9	4	12
De aanvraag loopt nog	6	5	16
Geen financiering verkregen	12	40	25
Weet niet	1	1	0

Bron: MKB-panel december 2008, laatste tabel monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.3.1 Mate van succes naar sector

Behalve in de horeca krijgen ondernemers steeds vaker minder dan gevraagd. Financiële en persoonlijke dienstverleners zijn koplopers. Industriële, transport- en horeca (!)-bedrijven kregen het vaakst het gewenste bedrag. In de meeste sectoren zijn er meer bedrijven waarvan de aanvraag nog loopt, met de bouw als opvallende uitschieter. In vrijwel alle sectoren is er significant minder nee verkocht aan de ondernemers

Tabel 4 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd, naar sector

<i>Sector</i>	<i>ja, gewenste bedrag</i>	<i>ja, minder dan gewenst</i>	<i>aanvraag loopt nog</i>	<i>nee</i>
Industrie	61 (↓)	9 (↑)	19 (↑)	11 (-)
Bouw	44 (↑)	13 (↑)	41 (↑)	2 (↓)
Handel	43 (-)	15(↑)	3 (-)	39 (↓)
Horeca	77 (↑)	1(↓)	0 (↓)	22 (-)
Transport	65 (-)	10(↑)	7 (↑)	19 (↓)
Zakel. diensten	39 (↓)	8(↑)	27 (↑)	26 (↓)
Finan. diensten	38 (↑)	26(↑)	10 (-)	26 (↓)
Pers. diensten	43(↓)	26(↑)	7 (-)	24 (↓)

Bron: monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.3.2 Mate van succes naar grootteklasse

Van de 59% van de bedrijven die financiering hebben verkregen sinds 1 januari 2009 is een uitsplitsing gemaakt naar grootteklasse. De kleine bedrijven krijgen minder vaak nee te horen dan in de voorgaande meting. De middelgrote bedrijven lijken juist wat vaker nee te krijgen. Er zijn in beide grootteklassen meer bedrijven waarvan de aanvraag nog loopt.

Tabel 5 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd, naar grootteklasse; de resultaten van juni 2009 tussen haakjes ( )

Grootteklasse	ja, het gewenste bedrag	ja, minder dan gewenst	Aanvraag loopt nog	nee
1-9 werkzame personen	48 (-)	11 (↑)	16 (↑)	25 (↓)
10-100 werkzame personen	45 (↓)	15 (↑)	27 (↑)	23 (↑)

Bron: Monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.4 Financieringsbehoefte prospectief

De algehele financieringsbehoefte voor het komende half jaar lag in december 2008 op 17%; in juni gaf 15% aan behoefte te hebben aan middelen voor herfinanciering, werkkapitaal of investeringen. Nu is dat weer 17%.

In de tabel zijn de sectorale veranderingen in de kapitaalsvraag voor de komende 6 maanden te zien. Een groot herstel in de transport en in mindere mate de persoonlijke dienstverlening. Een neerwaartse aanpassing voor horeca en financiële dienstverlening.

Tabel 6 Financieringsbehoefte komende 6 maanden in % naar sector

<i>Sector</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>	<i>augustus 2009</i>
Industrie	18	19	21
Bouw	12	13	12
Handel	22	17	16
Horeca	23	23	11
Transport	22	11	43
Zakel. dienstverlening	12	15	19
Finan. dienstverlening	24	21	12
Pers. dienstverlening	18	8	17

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

1.5 Verwachtingen over de verkrijgbaarheid van financiering

In de vorige paragraaf is aangegeven dat 17% van de ondernemers in het mkb het komende half jaar behoefte heeft aan kapitaal. De vraag is of ondernemers er ook op rekenen dat zij succesvol zullen zijn bij een eventuele kredietaanvraag. De verwachtingen zijn slechter dan in juni: er zijn iets meer ondernemers die verwachten geen financiering te zullen krijgen dan wel verwachten financiering te zullen krijgen.

Tabel 7 Verwachting over verkrijgbaarheid (in %)

	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>	<i>augustus 2009</i>
Verwacht financiering te krijgen	66	40	48
Verwacht geen financiering te krijgen	34	45	52
Weet niet/wil niet zeggen	0	15	0

Bron: MKB-panel december 2008; monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

De niveau's liggen nog steeds aanzienlijk lager dan in december 2008.

1.6 Omvang van de te vragen financiering.

Als ondernemers gaan proberen financiering te verkrijgen in het komende half jaar is hen gevraagd wat de omvang is van de aanvraag. Om zicht te houden op ontwikkelingen is ook hier een vergelijking gemaakt met het MKB-panel van december 2008. Voor een juiste interpretatie is van belang dat de meting van december 2008 vraagt naar de financieringsbehoefte in *de eerste helft van 2009*. In onderstaande tabel is de financieringsbehoefte voor *de tweede helft van 2009* hiermee vergeleken.

Tabel 8 Financieringsbehoefte prospectief naar omvang in %

<i>omvang in €</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
0 - 50.000	38	38
50.000 - 100.000	17	21
100.000 -250.000	17	14
250.000 -1.000.000	17	12
1.000.000 of meer	4	5
Weet niet/wil niet zeggen	7	10

Bron: MKB-panel december 2008, monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009

In de laatste meting is ervoor gekozen om in andere intervallen de financieringsbehoefte uit te vragen, met name met de bij het beleid aansluitende ondergrens van 35.000 euro. Opvallend is dat het percentage bedrijven dat aan dit soort lage bedragen behoefte heeft flink is gestegen.

Liefst 49% heeft behoefte aan een krediet van minder dan 35.000. Eerder was dat minsten 10 procentpunt minder. Liefst 78% verwacht behoefte te hebben aan minder dan 100.000. Dat was 60%.

Het aandeel dat meer dan 1.000.000 verwacht nodig te hebben is wel stabiel op ongeveer 5%.

Tabel 8 Financieringsbehoefte prospectief naar omvang in %

<i>omvang in €</i>	<i>augustus 2009</i>
minder dan 10.000	21,6
10.000 tot 35.000	27,2
35.000 tot 75.000	18,9
75.000 tot 100.000	9,7
100.000 tot 150.000	3,0
150.000 tot 250.000	4,1
250.000 tot 500.000	6,0
500.000 tot 750.000	0,3
750.000 tot 1.000.000	3,3
1.000.000 tot 1.500.000	1,3
1.500.000 tot 2.000.000	0,9
2.000.000 of meer	2,3
Weet niet/wil niet zeggen	1,4

Bron: MKB-panel december 2008, monitor bedrijfsvoering juni 2009; MKB-panel augustus 2009